

Yehuda Sprecher: 'Ligboxenstal belemmert de koe in haar productie'

Vorm volgt functie

De hoge productie per koe in Israël komt volgens architect Yehuda Sprecher onder meer door optimale huisvesting in stallen met zo weinig mogelijk staal en beton en volop ruimte. 'In een vrijloopstal kan een koe weer koe zijn.'

tekst **Jaap van der Knaap**

Al meer dan dertig jaar ontwerpt Yehuda Sprecher stallen voor Israëlische veehouders. De zestigjarige Israëlische architect was recent in Nederland, waar hij een pleidooi hield voor de vrijloopstal. 'De ligboxenstal is een belemmerend productiemiddel voor de koe om optimaal te presteren.'

Wat is er mis met de ligboxenstal?

'In een ligboxenstal ontbreekt het aan voldoende ventilatie en ruimte voor de koe om te vreten en te liggen. Er is bovendien te veel beton en staal. Onder een stal mest opslaan waar giftige dampen uit kunnen ontsnappen, draagt bovendien niet bij aan een omgeving waar de koe optimaal 20.000 kg melk per lactatie kan produceren.'

20.000 kg melk is wel erg veel melk.

'In Israël produceren de bedrijven gemiddeld 11.862 kg melk per koe met 3,60% vet en 3,25% eiwit. Er zijn koeien die meer dan 19.500 kg melk geven. Wanneer één koe het kan, dan kunnen meer koeien het. Maar dan moet je ze wel perfect huisvesten.'

Hoe ziet een optimale stal eruit?

'Mijn motto is "Vorm volgt functie". In feite maakt het niet uit hoe een stal eruitziet, als die maar in dienst is van de koe. En dat is men de laatste jaren bij het bouwen van ligboxenstallen vergeten. Het belangrijkste is dat een koe ruimte moet hebben om te eten en te rusten.'

'Ik promoot vrijloopstallen waar per koe minimaal twaalf vierkante meter ligbed beschikbaar is. Een optimale vrijloopstal heeft open zijwanden met regenbescherming, zodat zon en wind zorgen voor droging van het ligbed. Een goede aanvulling zijn mechanische ventilatoren

die van boven naar beneden blazen, waardoor het ligbed verder opdroogt. In zo'n stal kan een koe weer koe zijn.'

Zoveel ruimte per koe verhoogt de kostprijs van een vrijloopstal fors.

'In Nederland willen stalontwerpers veel te veel koeien per vierkante meter. Ik wil ook wel de confrontatie aangaan met de melkrobotfabrikanten. Zestig of zeventig koeien per robot is veel te veel. We hebben in Israël gezien dat bij een teruggang naar vijftig koeien per robot de productie omhoogschiet.'

Hoe zorg je in een vrijloopstal voor een goede hygiëne?

'Vijftig procent van de mest valt op het looppad achter het voerhek. Dat moet je dagelijks verwijderen. De andere helft moet je goed over het ligbed verdelen door koeien te verspreiden, bijvoorbeeld door waterbakken strategisch te plaatsen. Het dagelijks cultiveren van het ligbed en een goede ventilatie houden vervolgens het ligbed schoon en droog.'

Wat voor strooisel is het meest geschikt voor het ligbed?

'Dat maakt niet uit. Droge mest of zaagsel kan prima en in Nederland wordt geëxperimenteerd met een compostbodem van houtsnippers en zaagsel, een zandbodem en een bodem met gedroogde bagger en riet. Een compostbodem heeft extra drogingscapaciteit en werkt als een centrale verwarming in de winter.'

Is de vrijloopstal de oplossing voor verduurzaming van de koe?

'Het is een van de oplossingen. Als je wilt beginnen in de ligboxenstal, start dan met 110 ligplaatsen per honderd koeien, eventueel een flexibele boxafscheiding en aan het voerhek per koe

een vreetplaats van 80 centimeter. Een koe heeft ruimte nodig en een vrijloopstal biedt daarin veel meer perspectief dan een ligboxenstal.' |

➔ *Kijk voor beelden over de vrijloopstal op www.veeteelt.nl.*